

OLIY TA'LIM TIZIMIDA TO'LOV-KONTRAKT SHARTNOMALARINI INNOVATSION OPTIMALLASHTIRISHNING AMALIY YO'LLARI

Karimov Muzaffar Abdumalik o'g'li

Andijon davlat universiteti katta o'qituvchisi, i.f.f.d. (PhD)

E-mail: karimov8993@umail.uz

Tel: +99891-170-69-58

MAQOLA HAQIDA

Qabul qilindi: 24-iyun 2023-yil

Tasdiqlandi: 26-iyun 2023-yil

Jurnal soni: 7

Maqola raqami: 10

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v7i7.776>

KALIT SO'ZLAR/ Ключевые слова/

keywords

Oliy ta'lim muassasalari, ta'lim xizmatlari, to'lov shartnoma, innovatsion Shartnomalar, to'lov davrlari, "Cash back".

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalari va ta'lim oluvchilar o'rtasida tuziladigan to'lov-kontrakt shartnomalarini o'rgangan holda "Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" asosida innovatsion to'lov mexanizmi ishlab chiqilgan. To'lov shartnomalarida belgilangan miqdor va muddatlar bo'yicha shartlarini taklif etilgan "Cash back" asosida innovatsion optimallashtirishga doir taklif va tavsiyalar berilgan.

Bugungi zamonaviy iqtisodiyot sharoitida iqtisodiyotni ta'limsiz, ta'limni iqtisodiyotsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Mamlakatimiz tomonidan ta'lim tizimiga, xususan, oliy ta'limni rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Iqtisodiyotning har bir tarmog'iga kiritilayotgan yangiliklar qatori, oliy ta'lim tizimida ham innovatsiyalar, innovatsion jarayonlar uzluksiz amalga oshirilmoqda. Sir emaski, bugungi kunda nufuzli xorijiy oliy ta'lim muassasalari bilan raqobatlasha oladigan, o'zining keng imkoniyatlarini xalqaro ta'lim maydonlarida ko'rsata oladigan ta'lim muassasalarimiz soni kundan kunga ortib bormoqda.

Respublikamizda oliy ta'lim tizimini isloh qilishga doir chora-tadbirlar davomiyliigi ta'minlanmoqda. Bu borada so'ngi yillarda mamlakatimiz tomonidan qabul qilingan ta'lim tizimini takomillashtirish bo'yicha ko'plab qonun, qaror va qonun osti hujjatlari qabul qilindi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 24-dekabrda "Davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish chora-tadbirlari to'g'risida"⁹⁶gi PQ-61-sonli Qarori qabul qilingan.

Ushbu qarorning 1-ilovasida moliyaviy mustaqillik berilayotgan davlat oliy ta'lim muassasalari ro'yxati keltirilgan bo'lib, jami 36 ta davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berilishi ko'zda tutilgan. Moliyaviy mustaqil oliy ta'lim muassasalari iqtisodiy-moliyaviy masalalarini muassasa rahbariyati tomonidan mustaqil hal etish imkoniyatidir. Shuningdek, qarorda oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning samaradorligini oshirish, davlat oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash, ilmiy-tadqiqot faoliyatiga mablag'larni jalb etish imkoniyatini kengaytirish, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash masalalarini mustaqil hal etish hamda oliy ta'lim muassasalari o'rtasida raqobat muhitini rivojlantirish maqsadida ko'plab vazifalar belgilangan. Qarorda moliyaviy masalalarning hal etish bo'yicha, xususan, to'lov-kontrakt shartnomalarga doir tadbirlarning eng dolzarblari sifatida hamda ularni hal etish maqsadida quyidagi vazifalar belgilangan:

➤ ta'lim xizmatlari bozoridagi talabni inobatga olgan holda to'lov-kontrakt asosida o'qitish qiymatini mustaqil belgilash;

➤ talabalarning to'lov-kontrakt mablag'larini to'lash muddatlarini belgilash va uzaytirish;

➤ talabalarni to'lov-kontrakt asosida o'qitish qiymati oliy ta'lim muassasasi tomonidan ta'lim xizmatlari bozoridagi talab va taklifdan kelib chiqib, biroq tegishli yo'nalish bo'yicha davlat oliy ta'lim muassasalarida belgilangan bazaviy to'lov-kontrakt qiymatidan uch baravardan ortiq bo'lmagan miqdorda belgilash;

➤ ta'lim yo'nalishlari, mutaxassisliklar hamda ixtisosliklar bo'yicha to'lov-kontrakt asosida o'qishga qabul parametrlarini belgilash to'g'risida qaror qabul qilish;

➤ to'lov-kontrakt asosida o'qitish qiymati bir talaba uchun to'g'ri keladigan o'rtacha xarajat miqdoridan kelib chiqib, biroq oliy ta'lim muassasasini o'zini o'zi to'liq moliyaviy ta'minlash, istiqbolida

rivojlantirish hamda ta'lim xizmatlari bozoridagi o'zaro raqobat asosida belgilanishi;

➤ bakalavriat ta'lim yo'nalishlari, magistratura va klinik ordinatura mutaxassisliklari kesimida qabul shartlarida to'lov-kontrakt qiymati tabaqalashtirilgan miqdorlarda belgilanishi mumkin.

Moliyaviy mustaqillik berilgan oliy ta'lim muassasalariga endilikda barcha moliyaviy masalalarni, to'lov-kontrakt shartnoma miqdorlari, shartnoma asosidagi qabul parametrlarini mustaqil belgilashlari mumkin. Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shartnomadan tushgan mablag'lar muassasaning xarajat miqdorining asosiy moliyalashtiruvchi manbasi hisoblanadi. Shuning uchun moliyaviy mustaqil oliy ta'lim muassasalari ta'lim xizmatlariga bo'lgan talab va taklifdan, sifatli kadr tayyorlash yo'lida bir talabaga to'g'ri keluvchi xarajatlar miqdoridan hamda xususiy oliy ta'lim muassasalari xizmatlari narxlarini bo'yicha raqobatni hisobga olgan holda belgilashlari maqsadga muvofiqdir.

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida iqtisodiyotning barcha tarmoqlariga, shu jumladan, ta'lim tizimiga innovatsiyalar jalb qilish kundalik maqsadga aylanib bormoqda. Oliy ta'lim muassasalari boshqaruvida va moliyaviy munosabatlarida innovatsion jarayonlarni shakllantirish, boshqaruv qarorlarini innovatsion hal etish – boshqaruv samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shuningdek, oliy ta'lim muassasalari amaldagi to'lov-kontrakt shartnomalari shartlari va ularni innovatsion iqtisodiyot sharoitlariga moslashtirish masalalari bo'yicha ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish talab etiladi.

Hozirda amaldagi shartnomalar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 15-iyundagi "Davlat oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish jarayonlarini tashkil etish to'g'risida"gi PQ-279-son qarori, Vazirlar Mahkamasining "Oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish, talabalar o'qishini ko'chirish, qayta tiklash va o'qishdan chetlashtirish tartibi to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida"gi 2017-yil 20-iyundagi 393-son qarori, O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2012-yil 28-dekabrda 508-son buyrug'i bilan tasdiqlangan Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarida o'qitishning to'lov-kontrakt shakli va undan tushgan mablag'larni taqsimlash tartibi to'g'risidagi Nizomga muvofiq oliy ta'lim muassasasi va ta'lim xizmatlaridan foydalanuvchi talaba o'rtasida tuziladi. To'lov-kontrakt shartnomalari asosan 7 bo'limdan iborat bo'lib, kontrakt predmeti, ta'lim xizmatini ko'rsatish narxi, to'lash muddati va tartibi, tomonlarning majburiyatlari, tomonlarning huquqlari, kontraktning amal qilish muddati, yakuniy qoidalar va nizolarni hal qilish tartibi, tomonlarning rekvizitlari va imzolarni ikki bo'limlarni o'z ichiga oladi.

Amaldagi to'lov-kontrakt shartnomalarida belgilangan ta'lim xizmatini ko'rsatish narxlarini, to'lov muddatlari, tomonlarning huquq va majburiyatlari bo'yicha belgilangan bandlarini innovatsion shakllantirish, to'lov miqdorini ikki tomon uchun ham optimallashtirish hamda shartnomani yanada takomillashtirish

⁹⁶ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 24-dekabrda "Davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PQ-61-sonli Qarori // <https://lex.uz/uz/docs/5793251>

maqsadida moliyaviy mustaqillik berilgan va xususiy oliy ta'lim muassasalari uchun "Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma"⁹⁷ sini taklif etish lozim.

Amaldagi to'lov-kontrakt shartnomalarida muassasada o'qish davrida ta'lim xizmatini ko'rsatish narxi Respublikada belgilangan Mehnatga haq to'lashning eng kam miqdoriga asosan hisoblanishi ko'zda tutilgan. Shuningdek, ta'lim xizmatlaridan foydalanuvchilar, ya'ni talabalarga ta'lim xizmati ko'rsatish narxining "stipendiyali" va "stipendiyasiz" shakllari taklif etiladi. To'lov muddatlari aksariyat shartnomalarda ta'lim oluvchini bir yillik o'qitish uchun to'lov miqdori o'qish davrining choraklariga bo'lib to'lash amaliyoti, ya'ni:

- belgilangan to'lov miqdorining kamida **25** foizini 1-chorak, 15-noyabr gacha qadar;
- belgilangan to'lov miqdorining qolgan **25** foizini (jami belgilangan to'lov miqdorining 50 foizi) 2-chorak, 1-fevral gacha qadar;
- belgilangan to'lov miqdorining qolgan **25** foizini (jami belgilangan to'lov miqdorining 75 foizi) 3-chorak, 15-aprel gacha qadar;
- belgilangan to'lov miqdorining so'ngi **25** foizini (jami belgilangan to'lov miqdorining 100 foizi) 4-chorak, 1-iyul gacha qadar to'lanishi lozimligi belgilangan.

Bugungi kunda har bir sohadagi shiddatli raqobat muhitini, ta'lim xizmatlari talabgorlarining daromadlarini hisobga olib, to'lov qobiliyatlarini oshirish va to'lovlarni o'z vaqtida to'lanishini ta'minlash imkoniyatlarini yaratish maqsadida ta'lim xizmatini

ko'rsatish narxlarini bo'limiga innovatsion o'zgarishlar kiritish maqsadga muvofiq. Amaldagi to'lov-kontrakt shartnomalarida belgilangan muddatlarga qaramay to'lovlarni amalga oshirishda kechikish holatlari kuzatilishi sir emas. Ushbu holatlarni oldini olish, shartnoma to'lovlarini o'z vaqtida to'lashga undovchi motivatsion imkoniyatlarini yaratish va innovatsion to'lov mexanizmlarini ishlab chiqish lozim. Innovatsion to'lov mexanizmi ta'lim xizmatlaridan foydalanuvchilar kontrakt-shartnomalarida ko'zda tutilgan miqdorini to'lash jarayonida, muddat va miqdor omillari ta'siri doirasida, ularning foydasiga ishlovchi "Cash back" tizimini joriy etish taklif etiladi. Bu tizimda kontrakt to'lovchilar to'lovlarni qanchalik erta amalga oshirsa, ularning foydasini ko'zlagan holda, shartnomada ko'zda tutilgan umumiy miqdorning muddatlar bo'yicha tegishli qismiga nisbatan ma'lum miqdorini qaytarib olish yoki keyingi bosqichga o'tkazish imkoniyatlariga ega bo'lishi ko'zda tutilgan.

Kontrakt-shartnoma bo'yicha ta'lim oluvchini bir yillik o'qitishi uchun umumiy to'lov miqdorini 1 koeffitsiyent, ya'ni miqdor ko'rsatkichi bo'yicha taxminan 8.000.000 so'm ($1_{\text{koef.}} = 8.000.000$ so'm) deb belgilasak, choraklar bo'yicha belgilangan to'lov miqdori 0.25 koeffitsiyent ($0.25_{\text{koef.}} = 1_{\text{koef.}} / 4_{\text{chorak}} = 8.000.000 / 4 = 2.000.000$ so'm)ni tashkil etadi. Koeffitsiyentlar bo'yicha to'lov muddatlari va miqdorlarini guruhlarga ajratib, to'lov uchun belgilangan muddatlarga amal qilishga xizmat qiluvchi innovatsion to'lov mexanizmini quyidagicha ishlab chiqish mumkin (1-jadvalga qarang).

1-jadval

"Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" asosida ishlab chiqilgan innovatsion to'lov mexanizmi ⁹⁸ (Cash back Shartnoma)									
№	Shartnoma bo'yicha umumiy to'lov miqdori (yillik, (so'm))	Shartnoma bo'yicha umumiy to'lovga nisbatan foizda (%)	Shartnoma bo'yicha umumiy to'lovga nisbatan koeffitsiyent	Shartnoma bo'yicha umumiy to'lovga nisbatan miqdor (so'm)	O'qish davrining choraklariga bo'lib to'lash muddatlari	Belgilangan muddatdan 15 kalendar kuni avvalgi to'lovga "Cash back" foizda (%)	Belgilangan muddatdan 15 kalendar kuni avvalgi "Cash back" (so'm)	Belgilangan miqdordan "Cash back" chegirilgan qismi (so'm) va umumiy miqdorga nisbatan qolgan koeffitsiyent	
A ₁₅ davr bo'yicha belgilangan muddatdan 15 kalendar kuni avvalgi to'lovga "Cash back"									
1	8.000.000	25	0.25	2.000.000	15-noyabr	A ₁ = 2	40.000	1.960.000	0.245
		50	0.5	4.000.000	1-fevral	A ₂ = 2	40.000	1.960.000	0.49
		75	0.75	6.000.000	15-aprel	A ₃ = 2	40.000	1.960.000	0.735
		100	1	8.000.000	1-iyul	A ₄ = 2	40.000	1.960.000	0.98
	A davr bo'yicha "Cash back"	100	1	8.000.000	muddatdan 15 kalendar kuni avval	2	160.000	7.840.000	0.98
B ₃₀ davr bo'yicha belgilangan muddatdan 30 kalendar kuni avvalgi to'lovga "Cash back"									
2	8.000.000	25	0.25	2.000.000	15-noyabr	B ₁ = 3	60.000	1.940.000	0.242
		50	0.5	4.000.000	1-fevral	B ₂ = 3	60.000	1.940.000	0.485
		75	0.75	6.000.000	15-aprel	B ₃ = 3	60.000	1.940.000	0.727
		100	1	8.000.000	1-iyul	B ₄ = 3	60.000	1.940.000	0.97
	B davr bo'yicha "Cash back"	100	1	8.000.000	muddatdan 30 kalendar kuni avval	3	240.000	7.760.000	0.97
S ₄₅ davr bo'yicha belgilangan muddatdan 45 kalendar kuni avvalgi to'lovga "Cash back"									
3	8.000.000	25	0.25	2.000.000	15-noyabr	C ₁ = 4	80.000	1.920.000	0.24
		50	0.5	4.000.000	1-fevral	C ₂ = 4	80.000	1.920.000	0.48
		75	0.75	6.000.000	15-aprel	C ₃ = 4	80.000	1.920.000	0.72
		100	1	8.000.000	1-iyul	C ₄ = 4	80.000	1.920.000	0.96
	S davr bo'yicha "Cash back"	100	1	8.000.000	muddatdan 45 kalendar kuni avval	4	320.000	7.680.000	0.96

"Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" asosida ishlab chiqilgan innovatsion to'lov mexanizmi (Cash back shartnoma) to'lovlar o'quv yili bo'yicha 4 chorak davrga bo'linib, ushbu muddatdan me'zon-davr sifatida foydalaniladi. Umumiy miqdorga nisbatan koeffitsiyentlar bo'yicha oldindan to'lovlarga nisbatan "Cash back"ni 3 davrga, ya'ni A davr, B davr, S davrlarga bo'lish taklif etilgan. Har bir davr uchun muddat va miqdorga proporsional ravishda "Cash back" foizlari taklif etilgan. Ushbu davrlar oliy ta'lim xizmatlaridan foydalanuvchi, ya'ni to'lovni amalga oshiruvchilar uchun motivatsion davrlar bo'lib xizmat qiladi. Ya'ni kontrakt to'lovchilar to'lovlarni qancha erta amalga oshirsalar shuncha ko'p "Cash back"ga ega bo'ladi.

"Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" asosidagi to'lov mexanizmi oliy ta'lim muassasalari uchun ham ta'lim oluvchilar uchun ham samarali shartnoma hisoblanadi. Ushbu amaliyot natijasida oliy ta'lim muassasalari hisobiga to'lov-kontrakt miqdorlari belgilangan vaqtlarda yoki taklif etilgan davrlar bo'yicha muddatidan avval kelib tushishi ta'minlanadi. Ta'lim oluvchilar belgilangan muddatlardan avval to'lovlarni amalga oshirsa tegishli davrlar bo'yicha "Cash back"ga ega bo'ladi. Taqdim etilgan "Cash back" asosida umumiy

miqdordan chegirilgan qismini keyingi to'lov davriga o'tkazish imkoniyati ham mavjud.

"Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" asosidagi to'lov mexanizmi ta'lim oluvchilar foydasiga taklif etilayotgan "Cash back"larni davrlar kesimida hisoblash me'zoni sifatida quyidagi matematik formuladan foydalanish mumkin:

$$C_{AI/sum} = (K_{y.u.m}/4) * C_{AI}/\%$$

Bunda:

$C_{AI/sum}$ – A₁ davri uchun "Cash back" miqdori (to'lov davrining tegishli qismi);

$K_{y.u.m}$ – Kontrakt yillik umumiy miqdori;

$C_{AI}/\%$ – A₁ davr uchun taklif etilgan "Cash back" foizi;

Ushbu formula asosida ta'lim oluvchi to'lovni taklif etilgan A davrning bir qismi, ya'ni A₁, da amalga oshirsa qancha miqdorda "Cash back" ega bo'lishi mumkinligini hisoblab chiqamiz.

$$C_{AI/sum} = (K_{y.u.m}/4) * C_{AI}/\% \Rightarrow (8.000.000/4) * 0.02 = 40.000 \text{ so'm}$$

Agar ta'lim oluvchi o'qish davrining choraklariga bo'lib to'lash muddatlarida belgilangan muddatlardan 15 kalendar kuni avval

⁹⁷ Muallif tomonidan taklif etilgan innovatsion shartnoma

⁹⁸ Muallif tomonidan taklif etilgan "Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" asosida ishlab chiqilgan innovatsion to'lov mexanizmi. (Cash back shartnoma)

to'lovlarni amalga oshirsa, yillik umumiy "Cash back" miqdori quyidagicha aniqlanadi:

$$C_{y,A15} = C_{A1} + C_{A2} + C_{A3} + C_{A4} \text{ yoki } C_{y,A15} = K_{y,u,m} * A_{d,\%}$$

Bunda:

$C_{y,A15}$ – A_{15} davri uchun umumiy "Cash back" miqdori;

C_{A1} , C_{A2} , C_{A3} , C_{A4} – A davrning tegishli muddatlari bo'yicha "Cash back" miqdorlari;

$K_{y,u,m}$ – Kontrakt yillik umumiy miqdori;

$A_{d,\%}$ – A davr uchun berilgan "Cash back" foizi.

Demak, o'qish davrining choraklariga bo'lib to'lash muddatlarida belgilangan muddatlardan 15 kalendar kuni avval to'lov uchun umumiy "Cash back" $C_{y,s45} = 8.000.000 * 0.02 = 160.000$ so'mni tashkil etadi.

Ta'lim oluvchi o'qish davrining choraklariga bo'lib to'lash muddatlarida belgilangan muddatlardan 45 kalendar kuni avval, ya'ni S davrning bir davri: S_1 da to'lovlarni amalga oshirsa, S_1 davr uchun "Cash back" miqdori quyidagicha:

$$C_{s1,sum} = (K_{y,u,m}/4) * C_{s1,\%} \Rightarrow (8.000.000/4) * 0.04 = 80.000 \text{ so'm}$$

Agar ta'lim oluvchi o'qish davrining choraklariga bo'lib to'lash muddatlarida belgilangan muddatlardan 45 kalendar kuni avval, ya'ni S davrda to'lovlarni amalga oshirsa, ushbu davr uchun umumiy yillik "Cash back" miqdori quyidagicha aniqlanadi:

$$C_{y,s45} = C_{s1} + C_{s2} + C_{s3} + C_{s4} \text{ yoki } C_{y,s45} = K_{y,u,m} * S_{d,\%}$$

Bunda:

$C_{y,s45}$ – S_{45} davri uchun umumiy "Cash back" miqdori;

C_{s1} , C_{s2} , C_{s3} , C_{s4} – S_{45} davrning tegishli muddatlari bo'yicha "Cash back" miqdorlari;

$K_{y,u,m}$ – Kontrakt yillik umumiy miqdori;

$S_{d,\%}$ – S_{45} davr uchun berilgan "Cash back" foizi.

Ya'ni: to'lovlarni belgilangan muddatlardan 45 kalendar kuni avval amalga oshirilsa S_{45} davr uchun umumiy yillik "Cash back" miqdori quyidagini tashkil etadi:

$$C_{y,S45} = 8.000.000 * 0.04 = 320.000 \text{ so'm}$$

Demak, ta'lim oluvchi to'lovni qancha tez amalga oshirsa, erishishi mumkin bo'lgan "Cash back" miqdori ham shunchalik ko'p bo'ladi. Bu esa talabalarni shartnoma to'lovlarini muddatidan ertaroq amalga oshirishlariga xizmat qiluvchi motivatsion imkoniyatlar demakdir.

B_{30} davr bo'yicha belgilangan muddatdan 30 kalendar kuni avval amalga oshirilgan to'lovlarni uchun "Cash back" miqdori ham yuqoridagi formula asosida tegishli tartibda amalga oshiriladi. Ya'ni: $C_{y,b35} = K_{y,u,m} * B_{d,\%} = 8.000.000 * 0.03 = 240.000$ so'm.

Ta'lim oluvchining umumiy yillik to'lov miqdoridan "Cash back" miqdorini chegirib tashlangan qismini aniqlash tegishli tartibda taklif etilayotgan davrlar kesimida quyidagicha aniqlanadi.

$$K_{c, ch, m} = K_{y, u, m} - C_{y, S45} \text{ yoki } K_{c, ch, m} = K_{y, u, m} * K_{koef.}$$

Bunda:

$K_{c, ch, m}$ – kontrakt miqdoridan "Cash back" chegirilgan qismi;

$K_{y, u, m}$ – kontrakt yillik umumiy miqdori;

$C_{y, S45}$ – "Cash back" bo'yicha tegishli davr;

$K_{koef.}$ – umumiy miqdorga nisbatan qolgan koeffitsiyent.

$K_{c, ch, m} = 8.000.000 - 320.000 = 7.680.000$ yoki

$K_{c, ch, m} = 8.000.000 * 0.96 = 7.680.000$

Foydalanilgan adabiyotlar va manbalar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 24-dekabrda "Davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PQ-61-sonli Qarori;

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 15-iyundagi "Davlat oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish jarayonlarini tashkil etish to'g'risida" gi PQ-279-son qarori;

3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 20-iyundagi "Oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish, talabalar o'qishini ko'chirish, qayta tiklash va o'qishdan chetlashtirish tartibi to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida" gi 393-son qarori

Formulaga asosan, agar talaba to'lovlarni belgilangan muddatlardan 45 kalendar kuni avval amalga oshirsa, taqdim etilgan "Cash back" hisobiga 320.000 so'm chegirib qolib, shartnomada belgilangan 8.000.000 so'mni o'rniga 7.680.000 so'm to'lash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Aksincha holatlarda, ya'ni agar ta'lim oluvchi to'lovlarni o'quv yilning choraklari bo'yicha belgilangan muddatlarida amalga oshirmasa, taklif etilayotgan A_{15} , B_{30} , C_{45} davrlar bo'yicha taqdim etilishi mumkin bo'lgan "Cash back" ning mos davrlar kesimida 50 (%) foiz miqdorida teskari bog'liqlik asosida qo'shimcha to'lovlarni amalga oshirishi lozimligi taklif etiladi.

Yangi tartibdagi "Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" ning ta'lim xizmatini ko'rsatish narxlarida hamda to'lov muddatlari bo'limlari tarkibiga 1-jadvalda taklif etilgan "Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" asosida ishlab chiqilgan innovatsion to'lov mexanizmi (Cash back shartnoma) ni kiritish va uni kelishuv shartlarining asosiy qismi sifatida etirof etish maqsadga muvofiq. Shartnoma to'lovlari "Cash back" ni ko'zlagan holda amalga oshirilsa oliy ta'lim muassasalari hisobiga to'lov kontrakt miqdorlari vaqtida tushirilishi ta'minlanadi, aksincha holatlarda muassasa hisobiga shartnomada ko'rsatilgan yillik to'lov miqdoridan ko'proq mablag' kelib tushishi ta'minlanadi. Har ikkala holat ham oliy ta'lim muassasalari va ta'lim oluvchilarning harakatlariga mos holda manfaatlarini ta'minlanishiga xizmat qiladi.

Takliflar:

➤ Amaldagi kontrakt-shartnomalarning ta'lim xizmatini ko'rsatish narxi, to'lash muddati va tartibi bo'limlari bandlarini innovatsion o'zgarishlarga moslashtirish lozim;

➤ To'lov-kontrakt shartnomalarini "Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" ga o'zgartirish;

➤ Oliy ta'lim muassasalari va ta'lim xizmatlaridan foydalanuvchilar o'rtasida "Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" dagi 1-jadval shartlari bo'yicha tushunchalarni shakllantirish;

➤ 2023-2024-o'quv yilidan moliyaviy mustaqillikka erishgan ayrim oliy ta'lim muassasalari va xususiy oliy ta'lim muassasalarining tanlov asosida ayrim yo'nalishlari uchun "Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" lar tuzish;

➤ "Innovatsion to'lov-kontrakt shartnoma" ning ta'lim xizmatini ko'rsatish narxi, to'lash muddati va tartibi bo'limlari tarkibiga taklif etilgan 1-jadvalni kiritish.

Xulosa:

➤ Oliy ta'lim muassasalari hisobiga to'lov-kontrakt shartnoma miqdorlarining kelib tushishidagi kechikishlar oldi olinadi;

➤ Oliy ta'lim muassasalari va ta'lim xizmatlaridan foydalanuvchilar o'rtasida to'lov bilan bog'liq nizolarning yuzaga kelishi qisqaradi;

➤ To'lovlarni ta'lim muassasasi hisobiga belgilangan muddatlarda yoki muddatidan avval kelib tushishi ta'minlanadi;

➤ Kontrakt to'lovlari kechikishi bilan bog'liq nizolar kamaytirilib, o'quv jarayoni bilan bog'liq nizolarga barham beriladi;

➤ Taklif etilgan va taqdim etilgan "Cash back" lar talab o'rtasida to'lov davriyligini ta'minlashda raqobatga undovchi omil bo'lib xizmat qiladi.